

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Cursus theologici iuxta scholasticam huius temporis
Societatis Jesu methodum tomus ...**

Amico, Francesco

Duaci, 1640

II. An, & qua ratione potentia Dei sit infinita?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82000)

tius & proximius attingat effectus? Dicendum enim est coherentius ad nostra principia, essentiam non attingere immediatius effectum, quam attingat ipsa voluntas; nec contrā, sed utramque simul illum immediatē attingere. Fundamentum est, quia si immediatius illum attingeret essentia, illum non attingeret ut potentia libera, quia essentia non est proximē formaliter libera, nisi ut includens voluntatem. Si autem illum immediatius attingeret voluntas, aut illum attingeret ut obiectum, aut ut effectum: si ut obiectum, iam conciperetur actus liber in Deo ante connotationem effectus liberē à se dependentis; si ut effectum, igitur non tantum attingeret illum, ut voluntas, sed etiam ut potentia atque adeo ut includens essentiam.

35. Maior difficultas est de causalitate intellectus; an immediatius attingat effectum, quam voluntas ipsa: Et ratio dubitandi est, quia causalitas intellectus præcedit causalitatem voluntatis in ordine ad eundem effectum, dirigendo tantum per modum artis & obiecti propositionem, per quam voluntas ipsa inclinatur ad effectum volendum & exequendum. Confirmatur, quia intellectus non se extendit immediatē ad opus ipsum exequendum, sed immediatē tantum dirigit voluntatem, quæ directa ipsa per se, vel per potentias executrices opus exequitur.

Docti Recentiores.

36. Ita Docti recentiores: quæ sententia procul dubio, probabilis est: oppositam tamen puto probabiliorem, scilicet non tantum mediātē, sed etiam immediatē & proximē intellectum diuinum per suam increatam artem, quæ est practica notitia rerum factibilium, attingere effectus creatos, non quidē in ratione entis, sicut attingitur à voluntate, sed in ratione operis artificiat. Est enim hæc maior perfectio scientiæ diuinæ, ut possit ipsa immediatē, nullo alio mediante, ad opus delineandum & exemplandum se extendere. Nec refert quod actus scientiæ sit immanens: quia non repugnat eius immanentia, ut immediatē se extendat ad opus externum effigandum.

S. Thomas.

37. Fundamentum primæ sententiæ solum probat priorem nostram assertionem, nempe potentiam Dei non perfectē distingui ab essentia eiusdem, sed tantum ut includens ab inclusō, quia nimirum potentia includit essentiam, & superaddit illi rationem principij, ut rectē S. Th. præcitata quæstione de Potentia.

38. Ad primum argumentum secundæ sententiæ respondendum est eodem modo. Ad secundum nego minorem. Ad cuius probationem negandum est effectus creatos non contineri virtualiter in intellectu & voluntate diuina, in illo ut in arte; in hac ut in causa liberē productiua, quæ ut sic explicite includit essentiam illimitatam in omni genere perfectionis.

39. Ad tertium distingo maiore. Virtus, quæ secundum proprium modum ope-

randi indifferenter se habet ad necessaria & libera, non potest ut sic esse principium productiuium ad extra, concedo; cum principium productiuium ad extra non possit esse nisi circa libera. Nego tamen ut sic intellectum & voluntatem integrare formaliter potentiam actiuam in Deo, sed solum ut versantur circa libera: sub qua tantum ratione proximē complent potentiam actiuam Dei, ut sic autem intellectus & voluntas non habent rationem formalem ad libera & necessaria indifferenter, sed limitatam tantum ad libera.

40. Ad confirmationem neganda est maior de intellectu & voluntate diuina in ordine ad obiecta libera. Nec obstat eorum immanentia, quin ferri possint ad obiecta realiter attingenda, intellectus sub ratione artis; voluntas verò sub ratione potentiæ liberē productiue: à quibus obiecta non solum habent extrinsecum esse cognitum & volitum, sed etiam intrinsecum esse artificiatum, & existentia.

41. Ad quartum nego minorem: ad cuius probationem negandum est, in tali casu potentiam Dei mensuram ut proximē completam ad operandum ad extra: quia hæc non solum importat eminentialem continentiam creaturarum, sed etiam actiuam indifferenteriam ad hoc vel illud producendum, defectu cuius indifferenteria non esset in eo casu in Deo potentia productiua ad extra. Hanc autem actiuam indifferenteriam formaliter habet potentia Dei per intellectum & voluntatem. Ad confirmationem concedenda est maior de vi productiua necessaria; neganda de vi productiua libera, qualis est potentia Dei actiua ad extra.

42. Ad quintum concedenda est maior, quando distinctio rationis non præiudicat perfectioni diuinæ, neganda verò, quando diuinæ perfectioni præiudicat, ut præiudicat perfecta condistinctio rationis intellectus & voluntatis à potentia actiua Dei; quæ quamdiu non concipitur ultimò compleri per intellectum & voluntatem, non concipitur proximē operatiua ad extra.

SECTIO II.

An, & qua ratione Potentia Dei sit infinita?

43. **D**VPRIMX infinitas in potentia Dei consideranda est; altera ex parte subiecti, altera ex parte termini. Prior desumitur ab ipsa essentia diuina; posterior per ordinem ad terminum, quem potest producere. Prior dicitur infinitas intensiua, posterior extensiua, utramque infinitatem reperi in omnipotentia Dei, omnes conueniunt. Sola difficultas est, quo pacto talis infinitas ex infinitate essentiæ, & termini col-

ligatur;

ligatur; &, an naturaliter demonstrari possit?

44. Priorem infinitatem ex essentia infinitate sic deduco. Vnumquodq. est actiuū secundum quod est actus; Deus est ens, actu infinitum; igitur est infinite potens. Maior est commune Philosophorum, Theologorumque axioma. Cuius ratio à priori est, quia quod agit, debet præhabere effectum, quem agit; cum enim agere sit communicare esse effectui, qui agitur; nemoque communicare possit esse, quod in se ipso non præhabeat; necessarium qui agit, supponi debet in actu, aut formali, aut virtuali respectu illius esse, quod debet agendo communicare. Minor supponitur ex supra demonstratis de natura & essentia Dei. Consequentia vero constat: nam siue dicamus potentiam Dei includere formaliter essentiam, siue esse quasi proprietatem illius, euidenter sequitur, talem potentiam esse infinitam. Nam si essentiam includat formaliter, includit pariter cum illa infinitatem ipsius; si verò sit tantum proprietatis, cum omnis proprietatis proportionari debeat essentia, cuius est proprietatis; potentia Dei tanquam proprietatis essentia infinita, necessario erit infinita.

45. Eadem infinitas potentia Diuina colligitur ex modo operandi independentem ab omni alio agente, tum ab omni subiecto. Nam prior independentia necessario supponit illimitationem in essendo, cum nequeat limitari is, qui à nullo pendet; cum omnis limitatio sit ab aliquo per suam causalitatem effectum limitante. Posterior supponit in producente perfectionem actus puri; cum nequeat creare, nisi qui actionem immanentem habet identificatam cum propria substantia, quod est proprium actus puri, ut ex disputatis supra de essentia Dei constat.

46. Posteriorem verò infinitatem ex infinitate termini producibilis sic infero. Terminus producibilis ab omnipotentia Dei, est quidquid in se ipso contradictionem non inuoluit. Sed talis terminus necessario supponit in Deo potentiam infinitam: ergo. Maior probatur, nam ille est terminus producibilis ab omnipotentia Dei, qui participare potest aliquam rationem entis: cum enim in Deo sit vniuersa ratio entis, quidquid participare potest rationem entis, erit terminus diuinæ omnipotentia. Nam ille est terminus adæquatus alicuius potentia, qui adæquate responderet actualitati talis potentia; cum vnumquodque sit actiuum secundum quod est ens actu: ergo cum Deus sit actu omne ens, nullum à se excludens, nisi tantum non ens, adæquatus terminus ab ipso producibilis erit quidquid participare potest rationem entis: unde solum ab ipso termino excluditur non ens, quod est quidquid in se ipso contradictionem inuoluit. Minore ostendo, quia cum talis terminus non limitetur ad certum genus, vel gradum entis, sed complectatur totam latitudinem entis creati, necessario

supponit in causa virtutem infinitam; alioqui deueniretur tandem ad aliquem terminum finitum, ultra quem perfectior produci non posset, non ratione formalis repugnantia termini producibilis, sed defectu actiuitatis virtutis productiua.

47. *Obijctes* 1. Nam posterior probatio committit circulum; probat enim infinitatem potentia ex infinitate termini; & rursus infinitatem termini ex infinitate potentia. Confirmatur: nam res dicuntur producibiles à potentia Dei: igitur probare infinitatem potentia ex infinitate termini producibilis, est probare infinitatem potentia ex infinitate potentia: quod est vitiosum circulum committere.

48. Secundò. Multa Deus nequit facere, non propter formalem repugnantiam termini, sed defectu virtutis productiua: cuiusmodi sunt habitus inclinantes ad falsum, vel ad peccatum, iudicia erronea, & actus peccaminosi, hæc enim non ideo à Deo fieri non possunt, quia in se ipsis repugnantiam inuoluunt, alioqui neque fieri possent à creatura, vel à Deo ut causa prima; sed quia in Deo non est potentia proxima ad ea efficienda.

49. Respondeo ad primum negando assumptum, & ad probationem concedo, in posteriore demonstratione probari infinitatem potentia ex infinitate termini. & rursus infinitatem termini ex infinitate potentia, sed aliunde eius infinitatem demonstrata, nempe ex infinitate essentia, & entis à se. Unde tantum sequitur; quod posterior probatio supponat priorem, aliunde demonstratam. Hoc autem non est vitiosum circulum committere, quia hic tantum committitur, quando idem probatur per idem aliunde non demonstratum.

50. Ad Confirmationem distinguo antecedens: dicuntur res producibiles à potentia actiua Dei respectiue, & concedo; absolute & nego. Etenim duplex possibilitas seu producibilis distinguenda est in rebus, altera respectiua desumpta ab ipsa extrinseca potentia Dei, à qua res extrinsece denominantur posibles, seu producibiles, quatenus ab illa possunt accipere esse; altera absoluta & intrinseca rebus, à qua res ipsæ intrinsece denominantur posibles seu producibiles, non positiue, cum hæc non sit aliqua positiua aut realis potentia in rebus existens, sed negatiue & per intrinsecam non repugnantiam, quæ appellari solet potentia Logica, & consistit in intrinseca connexionem & coherentiam extremorum. Quando igitur probatur infinitas potentia Dei, non probatur ex possibilitate respectiua desumpta ex potentia actiua Dei, sed ex infinitate absoluta desumpta ex intrinseca non repugnantia, & coherentia extremorum; est enim in rebus quædam intrinseca non repugnantia, ratione cuius quantum est ex parte ipsarum, non repugnat esse, si aliunde non desit sufficiens virtus productiua, potens illas traducere à non esse

ad

Axiomata
Philosopho-
rum & Theo-
logorum.

ad esse. Sicut supponitur in alijs intrinseca repugnantia & discohærentia extremorum, ut per nullam potentiam possint ad esse traduci, cum ex se non sint realis existentia capaces. Vis igitur productiva Dei, cum fundetur in entitate complectente vniuersam rationem essendi, non potest à suo adæquato obiecto excludere, nisi id, quod nullam participare potest entis rationem.

51. Ad secundum concedo, esse aliqua, quæ Deus facere non potest, ut causa particularis, non ratione formalis repugnantia extremorum, aut defectu virtutis actiua in Deo, quandoquidem ea producere potest simul cum creaturis, ut causa prima vniuersalis; sed ratione moralis malitiæ, aut falsitatis, quam includunt. Deus enim, cum sit summe bonus, & verax, non potest velle ea, quæ summe sunt bonitati, & veracitati repugnare: cum enim non agat ad extra, nisi libere; libere autem velle non possit, nisi quæ sunt propriæ bonitati & veracitati conformia, repugnat, ut tanquam causa particularis producat, quæ vel ad falsitatem, vel ad malitiam immediatè inclinant: esto ad ea producenda non desit potentia simpliciter.

52. Atque hæc de priori controuersia. De posteriori autem, an hæc potentia, ut intensiue, & extensiue infinita, naturali ratione demonstrari possit, discrepant Scholastici. Negant Scotus in primo dist. 42. & quodlibeto 7. Ockamus, Gabriel, Marfilus, & alij eadem distinctione.

53. Affirmant verò Aureolus in 1. dist. 42. p. 2. a. 1. proposi. 3. Argentina artic. 2. Zumel 1. p. q. 25. art. 2. q. vnica, concl. 2. Molina art. 3. Suarez in Metaph. disp. 30. sect. 17. & alij. Quorum sententia probabilior est, & amplectenda. Cuius fundamentum est, quoniam naturali lumine nobis euident est, Deum esse infinitæ essentia; ergo & infinitæ virtutis. Antecedens constat ex disp. 3. Nam quæ ratione demonstratur, Deum esse primam causam & ens à se; eadem demonstratur esse infinitæ essentia; cum non habeat à quo in suo esse limitari possit. Consequentia verò probatur: nam potentia, quæ fundatur in essentia infinita, nequit esse finita; potentia enim sequitur actualitatem essentia; nam vnumquodque agit secundum quod est ens actu: ergo si hæc naturali discursu demonstratur infinita, eodem naturali discursu demonstrabitur infinita & illa.

54. Ex dictis infertur 1. Discrimen inter obiectum potentia; & scientia; Diuinæ, quatenus hæc speculatiua est. Nam obiectum scientiæ speculatiuæ non fit, sed supponitur ab ipsa scientia: obiectum verò potentia; non supponitur, sed fit ab ipsa potentia secundum reale esse positium; licet supponatur secundum esse logicum & negatiuum. Cuius discriminis ratio est, quia scientia speculatiua, est pura contemplatio sui obiecti: potentia verò est practica & factiua sui obiecti.

55. Infertur 2. Quo pacto non modò

ens, verum etiam ipsum non ens sit obiectum Diuinæ omnipotentia;. Duplex quippe non ens distinguendum est, aliud essentialiale & necessarium; aliud accidentale & contingens. Primum est, quod in se ipso contradictio nem inuoluit; quod propterea dicitur essentialiale & necessarium, quia per nullam potentiam fieri potest, ut definat esse non ens: sicut ex opposito dicitur Deus ens essentialiale & necessarium, quia per nullam potentiam fieri potest, ut definat esse. Secundum est, quod ex se nullam quidem habet existentiam aut rationem entis, non tamen habet ad illam repugnantiam: qua de causa dicitur non ens accidentale & contingens, quia potest definire non esse & incipere esse. Sicut è contrario dicitur res creata existens ens accidentale & contingens, quia potest cessare ab esse.

56. Hoc adnotato, ex dictis sequitur, non ens essentialiale nullo modo esse obiectum diuinæ omnipotentia;. Nam illud excluditur ab obiecto alicuius potentia;, circa quod nullo modo potest talis potentia versari: atqui diuina potentia nullo modo versari potest circa non ens essentialiale; igitur nullo modo clauditur intra ipsius obiectum. Maior constat, nam eatenus dicitur res pertinere ad potentiam aliquam, quatenus circa illam potest potentia ipsa versari, alioquin non foret maior ratio, cur potius vna, quam alia res diceretur ad talem potentiam pertinere. Minor verò probatur, quia tunc dicitur potentia non posse circa aliquid versari, quando illud attingere non potest per suum proprium modum operandi: atqui proprius modus operandi potentia; actiua, est traducere suum obiectum à non esse ad esse; vel contrà ab esse redigere ad non esse. Cum igitur nequeat diuina potentia traducere non ens essentialiale ad esse, cum sit incapax omnis realis existentia;, non poterit circa illud versari per suum proprium modum operandi.

57. Ob eandem rationem neque Deus cadit sub obiectu diuinæ potentia;, quia non est attingibilis per proprium modum operandi potentia; actiua, cum non sit capax productionis, vel destructionis, qui sunt proprii modi operandi potentia; actiue. Continetur autem Deus intra obiectum intellectus & voluntatis, quia est capax intelligibilitatis & amabilitatis, sicut ipsum non ens essentialiale, indirectè saltem est capax intelligibilitatis, & simplicis displicentia;. Atque hoc quoad ens essentialiale & necessarium.

58. Quoad ens verò accidentale & contingens, oppositum infertur ex dictis, nempe illud contineri intra sphaeram obiecti diuinæ omnipotentia;, non solum per modum termini à quo, quatenus efficacia diuinæ omnipotentia; traducibile est à suo non esse ad esse realis existentia; sed etiam per modum termini ad quem, quatenus virtute eiusdem diuinæ omnipotentia; potest esse terminus suspensionis actiouis conseruatiua; aut primariò, ut in annihilatione; aut secundariò, ut in

generatione

Scotus.
Ockam.
Gabriel.
Marfilus.
Aureolus.
Argentina.
Zumel.
Molina.
Suarez.

generatione vnius & corruptione alterius.

59. Cæterum dubitabile est, an ipsum non esse creaturarum, quatenus à Deo quodammodo conseruatur in tali non esse, dici possit terminus Diuinæ potentie. Ratio autem dubitandi est, quia talis permanentia creaturarum in non esse, est voluntaria Deo, qui positivè vult tales creaturas non esse. Sed in nostra sententia potentia executiva in Deo non distinguitur à voluntate eiusdè: igitur talis permanentia creaturarum in non esse, vt positivè voluntaria Deo, est quodammodo actio potentie Dei, conseruantis creaturas in suo non esse.

60. Respondeo huiusmodi non esse creaturarum solum esse obiectum remotum, non autem proximum diuinæ potentie, quatenus nimirum fieri potest actualis terminus diuinæ potentie, aut media actione positiva traductiva creaturas de non esse ad esse, aut suspensiva actionis conseruativæ, redigente creaturas de esse ad non esse. Ad rationem verò dubitandi negatur cõsequentia. Etenim non quicumque actus diuinæ voluntatis est actualis executio potentie diuinæ, quamvis omnis executio potentie diuinæ sit ab ipsa voluntate diuina; eò quòd voluntas ad plures operandi modos se extendit vt voluntas, quàm vt potentia exequens, nam vt voluntas se extendit ad diligendam suam essentiam, & creaturas secundum esse possibile, ad quæ non se extendit, vt potentia exequens. Quare dicendum est, voluntatem Diuinam extendere se ad non esse creaturarum, vt purâ voluntatem nolendo illas ad esse traducere, non autem vt potentiam, aliquid circa illas operando.

61. Inferitur 3. An potentia Dei se extendere possit ad præterita, efficiendo vt præ-

terita non sint. Etenim, si præterita accipiantur in sensu composito, & reduplicatiuè ex suppositione quòd fuerint; implicat, Deum efficere, vt præterita non sint. Sic enim apertam inuoluunt contradictionem: nam quatenus supponuntur fuisse, connotant esse præteritum; quatenus verò desinerent esse præterita, connotarent non esse præteritum; atque adeò simul essent, & non essent præterita. Confirmatur, quia implicat ex suppositione quòd res est præsens, vt non sit præsens; eò quòd simul esset, & non esset præsens: ergo pariter implicabit ex suppositione, quòd res fuerit præterita, vt non sit præterita, quia simul esset, & non esset præterita. Si verò præterita accipiantur in sensu diuiso & specificatiuè, non facta suppositione, quòd fuerint, possunt non fuisse, quia nimirum id, quod fuit, potuit non fuisse, si Deus illud non produxisset: sicut id, quod est præsens, in sensu diuiso & specificatiuè potest non esse præsens. Ratio, quia vt sic non componitur esse cum non esse pro eadem duratione simul.

62. Inferitur 4. Celebris illa partitio potentie Diuinæ, in *Ordinariam* seu *Ordinatam* & *absolutam*: Prior est potetia, vt substat actuali decreto Dei, quod de facto statuit iuxta hanc legem & ordinationem mundum gubernare. Posterior est potentia Dei, considerata secundum suum absolutum posse nulli certæ ordinationi, aut decreto alligata. Vnde multa dicitur Deus non posse de potentia *ordinata*, quæ de potentia *absoluta* nõ implicat fieri. Et sub alijs terminis dicitur, multa non posse de *iustitia*, quæ posset de *potentia*; quia secundum Anselmum id tantum est iustum, quod est diuinæ voluntati conforme.

Anselmus.

